

Nem kell az arany!

A legöregebb budapesti aranyozó szomorú
elbeszélése egy pusztuló iparágról

— Az Est tudósítójától —

A világ letért az aranyalapról. Kezdve MacDonaldtól egészen Kís Péter budapesti fűszer- és csemegekereskedőig. Nincs már aranyfront, fakul az aranyozás a templomtornyokon és senki sem készített aranyozott szalonbútort.

Pusztul az aranyozóipar. A háború előtt 138 aranyozómester volt Budapesten, most 14 van. Az aranyozók betegpénztárának 280 mester- és segédtagjából már csak 11 maradt.

Az aranyos világnak ezt a szürkülő pusztulását

szomorúan mondja el a budapesti aranyozómesterek nesztora, Garai Nándor. Teljes címe: templom-bútor-aranyozó, oltárépítő és keretező. Boltjában hatalmas aranyrámák, arany-szobrok, aranyoszlopok, arany-figyöntartók ragyognak. A hófehér-bajuszú Garai Nándor szerelmese az aranyoknak. Ha már senkinek sem kell, ő megveszi a kiselejtezett aranyos holmit. Inkább az ő üzletében álljon, semhogy valami barbár kéz pirosra fesse.

Kesztyűs inas, cilinderes mester

— Valamikor — kezdi — nagyon nagy volt a magyar aranyozóipar. Taussignál tanultam 1885-ben, hatvan segéd dolgozott az üzletben. Én inas voltam és szombaton reggeltől estig aranyozott konzol-tükör-asztalokat szállítottam. Inas létemre

szarvasbőrkesztyű volt a kezemen,

hogy foltot ne kapjon a finom holmi. Az inas kesztyűt viselt, a mester pedig cilindert, frakkot. Sőt Bajorországban Lipót király megengedte, hogy az aranyozók kardot viseljenek. Nem győztük készíteni az aranyozott szalonbútort, jobb házakban a folyosó mennyezetét is aranyozták, arany volt a színházak és mulatóhelyek mennyezete. És

mennyi munka

volt a templomokban! Megvártuk a husvétot, aztán elindultunk vidékre és mindig találtunk templomot, amelyet 3-4000 forint költséggel aranyozni kellett. Dolgoztunk rajta 8-10 hónapig.

— Annyi aranyat használtunk, hogy a műhely küszöbén és padlórepedéseiben összegyűlt aranytartalmú port minden évben megvette egy kereskedő és 10-120 forintot fizetett érte. Ő aztán a szemétből kiolvastotta az aranyport és meggazdagodott.

Vége az aranyos világnak

— Jött a háború, nem volt anyag, nem lehetett aranyozni. A békeidők

aranyos világa

pedig nem tért vissza többé. Most mindent befestenek. Az új aranyozó generáció nem tud semmit, csak bronziroznak. Nincs király, szegényebbek a grófok, a magánembereknek pedig nincs értékük az aranyhoz. A képrámákat a keretezők meg üvegesek csinálják aranyszínűre, a temetők arany betűt a sírkőfaragók csinálják,

háziilag »aranyoznak«,

mindenki belekontárkodik a mi mesérségünkbe és senki sem gondol arra, hogy az ilyesmi két napig fényes, aztán kiderül, hogy klumpni az egész.

— Próbáltunk

a kontárok

ellen harcolni. Belefáradtam a küzdelembe, de nem értünk el semmit. Mi azt kívántuk, hogy ne csak a kontárt büntessék meg, hanem azt is, aki kontárnak munkát ad. Bécsben, ahol dísztagja vagyok az aranyozók szövetségének, megcsinálták ezt. Nálunk nem lehet keresztülvinni. Előadtam ezt egyszer az akkori kereskedelmi miniszternek, aki erre azt felelte, hogy a mi terveink alapján az ő feleségét is meg kellene büntetni, mert a multkor a postással végeztetett el valami apró javítást a lakásban. De megmondtam én akkor a miniszternek is: ha megbüntetik azt, aki rossz irányban megy keresztül a kocsiúton és büntetést kap az is, aki száz pengőért vesz kéz alatt briliánsokkal kirakott aranyórát, akkor tessék megbüntetni a kontárok foglalkoztatóit is.

— Nem törődnek velünk a miniszterek. De nem is csodálom, hiszen folyton kapják az iparosságtól az üdvözlő táviratokat, azt hihetik tehát, hogy mindenki nagyon meg van elégedve velük. Közben egyre kevesebb lesz az állami megrendelés. Az Erzsébet-híd mázolására 180.000 pengőt költöttek, az aranyozás megújítása 1500 pengőbe került volna, de ezt megtakarították. A Kosuth-szobor versidézését szomorú fekete betűkkel írták meg. Hatvan pengőbe se kerülne, ha ezt bearanyoznák.

— Az állam nem aranyoztat,

a magánházakat tönkreteszik a fiatal mérnökök, akik összetákolnak valami modern skatulyadolgot, rideg falakat csinálnak, ott sem kell arany. De a legnagyobb baj, hogy már

az egyház sem aranyoztat.

— A Teréz-templom tornyát nemrég javították, sokezer pengőbe került maga az állványozás, csak éppen a torony keresztjének aranyozásáról mondtak le, pedig ez mindössze 350 pengőbe került volna. Mióta javítani kellene már a Bazilika aranyozásait is!

Levél a hercegprímáshoz

— Én meg is írtam Serédi hercegprímás öminenciájának, hogy tegyen valamit és ne nézze tétlenül, hogy

papjaiból kivesz az aranyozás iránt az érzék,

eltűrik, hogy az oltárra tízfiliéres gyöngy-díszeket akasszanak. Az ilyesmi nem odavaló, sérti az oltár szentségét. Felajánlottam, hogy szívesen oktatást tartok a szemináriumokban és felhívom a papság figyelmét az igazi aranyozásra. A hercegprímás úr azt válaszolta, hogy leveletem kiadta az egyházmegyei szépművészeti bizottságnak. Azóta várom, hogy meghívjanak, de azóta változatlanul

koporsókészítők és szobafestők mázolják tönkre a templomok egykori aranyozásait.

— Mert kérem, ma már azt se tudják az emberek, hogy mi az az aranyozás. Az

aranyverő iparos

is kihalóban van már, az aranyverőiparos, aki egy köbcentiméteres aranykockát vesz munkába. Börtökba teszi az aranykockát és 25 kilós kalapáccsal ütni kezdi. Az arany egyre vékonyabb, egyre vékonyabb lesz,

az egy aranykockából ezer kis vékony aranylap

készül.

— Ezeket a vékony lemezeket rakjuk

mi fel a faragott holmikra egy alkoholkeverék segítségével. Innen az eljárás neve: pálínkaaranyozás. Az ilyesmi aztán örökké tart, csak néha-néha meg kell tisztítani. Manapság az ilyen régi aranyozásokra egyszerűen ráfestenek. Ezt tették legutóbb a Károlyi-palotában is, de száz év múlva majd lekaparják, mert valaki felfedezi, hogy a festék alatt milyen gyönyörű, régi aranyozás van.

— Hej, más világ volt, amikor Ferenc Józsefnek aranyoztam. Mert én aranyoztam a Várban is. Ahogy ott dolgoztunk,

bejött a király, megnézte a munkát és elismerően mondotta: »Mondhatom, ez fejedelmes munka.« Mire én így feleltem: »Fejedelmek csináltam, felség!« Egy óra múlva a lóvasuton találkoztam egy ismerős újságíróval, attól tudtam meg, hogy őfelsége soronkívül kitüntetett a koronás ezüst érdemkereszttel!

...Bizony, annakidején senki se hitte volna, hogy mennyire igaza lesz a háborús notának: »Nagyarany, nagyezüst, minden elszáll, mint a füst...« (dr. k. i.)